

Inkomstgarantier till konstnärer

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag i budgetpropositionen om beslutanderätten när det gäller inkomstgarantier till konstnärer (prop. 2001/02:1 utg.omr. 17 p. 5) samt ett motionsyrkande som har anknytning till frågan.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att flytta beslutanderätten beträffande innehavare av inkomstgaranti till konstnärer från regeringen till Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond på sina respektive områden. Utskottet tillstyrker vidare att ändringen av beslutanderätten skall träda i kraft den 1 december 2001 och avstyrker därmed motionsyrkandet.

I betänkandet finns en reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	4
Bakgrund	4
Propositionen.....	4
Motionen	5
Utskottets ställningstagande	5
Reservation.....	6
Inkomstgarantier till konstnärer.....	6
Förteckning över behandlade förslag.....	7
Propositionen.....	7
Motion från allmänna motionstiden.....	7

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

Inkomstgarantier till konstnärer

Riksdagen godkänner regeringens förslag om beslutanderätt när det gäller inkomstgarantier till konstnärer. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 17 punkt 5 och avslår motion 2001/02:Kr419 yrkande 31.

Reservation (m, kd, fp)

Stockholm den 1 november 2001

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Agneta Ringman (s), Annika Nilsson (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Eva Arvidsson (s), Jan Backman (m), Lars Wegendal (s), Peter Pedersen (v), Roy Hansson (m), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Ana Maria Narti (fp), Hillevi Larsson (s), Anne-Katrine Dunker (m) och Gunilla Tjernberg (kd).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Systemet med en garanterad inkomst för konstnärer skapades som en del av det ekonomiska trygghetsprogram för konstnärer som byggdes upp under 1960-talet (prop. 1964:1 bil. 10, SU 1964:8, rskr. 1964:8). Från början kallades garantin för konstnärsbelöning och var ett komplement till det dåvarande systemet med stipendier. Den som utsågs till innehavare av konstnärsbelöningen tillförsäkrades att årligen under sin återstående livstid utses till innehavare av en inkomstgaranti, om inte synnerliga skäl föranledde annat. Garantin var konstruerad så att det statliga bidraget utgick i relation till innehavarens övriga inkomster. Belöningarna utdelades av regeringen efter förslag från olika stipendieorgan.

I propositionen om den statliga kulturpolitiken (prop. 1975/76:135) lämnade regeringen en rad förslag om förbättringar av konstnärernas villkor. I fråga om konstnärsbelöningarna angav det föredragande statsrådet att belöningarnas karaktär av hedersbevisning utan ekonomisk betydelse fått träda i bakgrunden under de senaste åren. I stället hade strävan varit att skapa en ekonomisk trygghet i det konstnärliga arbetet. Med hänsyn till att belöningsmomentet inte längre var så framträdande, ansåg statsrådet att termen konstnärsbelöning borde ersättas med benämningen inkomstgaranti för konstnärer. När det gäller beslutanderätten ansåg statsrådet att en delegering till den föreslagna Konstnärsnämnden var fullt tänkbar, men uppgiften att utdela inkomstgarantier för konstnärer borde enligt statsrådet tills vidare ligga kvar hos regeringen. Riksdagen anslöt sig till dessa bedömningar (bet. KrU 1975/76:35, rskr. 1975/76:355).

Inkomstgarantier för konstnärer regleras i förordningen (1976:504) om inkomstgarantier för konstnärer.

Den nuvarande ordningen innebär att Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond lämnar in gemensamma förslag till innehavare av inkomstgarantier till regeringen, som beslutar i frågan. Enligt regeringen godtas förslagen regelmässigt av regeringen utan en innehållslig prövning.

Av förordningen framgår att den som innehar inkomstgaranti varje år under sin återstående livstid erhåller ny inkomstgaranti, om ej synnerliga skäl föranleder annat. Omprövning sker under december månad varje år i samband med att nya inkomstgarantier prövas.

Propositionen

Regeringen påpekar i budgetpropositionen (utg.omr. 17) att så länge belöningsmomentet var framträdande i besluten om inkomstgarantier, och med den tidens syn på förhållandet mellan statliga företrädare och fria konstutövare, kan det möjligen ha tett sig naturligt att regeringen bekräftade andra

instansers förslag. Men med dagens synsätt gäller inte detta enligt regeringen. För dagens kulturpolitik, som betonar ”armlängds avstånd” mellan politiska beslutsfattare och fria konstutövare, är det enligt regeringen främmande att regeringen beslutar om innehavare av inkomstgarantier.

Regeringen påpekar också att inkomstgarantin är den enda ersättningsform på konstnärssområdet som regeringen fattar beslut om. Några sakliga skäl för att behålla en sådan skillnad i beslutsordningarna finns inte enligt regeringen.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond på sina respektive områden skall besluta om innehavare av inkomstgaranti till konstnärer.

En utgångspunkt för den föreslagna delegeringen av beslutanderätten är enligt regeringen att övriga villkor för beslut om inkomstgarantier för konstnärer i möjligaste mån skall vara oförändrade.

Regeringen påpekar också att Sveriges författarfond i dag är garanterad ett visst antal garantirum enligt en överenskommelse som träffats mellan fonden och Konstnärsnämnden. Regeringen förutsätter att en sådan överenskommelse kommer att gälla även i framtiden.

Den föreslagna ändringen av beslutanderätten för innehavare av inkomstgarantier för konstnärer föreslås träda i kraft den 1 december 2001.

Motionen

Motionärerna bakom motion Kr419 (fp) anser att ändringen av beslutanderätten vad gäller inkomstgarantier bör träda i kraft först den 1 januari 2002 (yrkande 31). Regeringen kan då enligt vad motionärerna anför under december 2001 ta sitt ansvar och avbryta den inkomstgaranti som konstnären Lars Hillersberg erhöll i december år 2000.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att det inte föreligger några sakliga skäl för att behålla beslutanderätten beträffande inkomstgarantier hos regeringen, i all synnerhet som det redan år 1976 ansågs fullt tänkbart att delegera uppgiften. Beslutanderätten bör därför i enlighet med regeringens förslag föras över till Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond på deras respektive områden.

Beträffande frågan om ikraftträdandedatum vill utskottet framhålla att regeringens förslag innebär att den prövning av nya och tidigare beslutade inkomstgarantier som kommer att ske under december 2001 görs av Konstnärsnämnden och styrelsen för Sveriges författarfond. Övergången till den nya ordningen bör enligt utskottets uppfattning inte skjutas upp till år 2002. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag även i den del som rör ikraftträdandedatum.

Motion Kr419 (fp) yrkande 31 avstyrks.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Inkomstgarantier till konstnärer

av Inger Davidsson (kd), Elisabeth Fleetwood (m), Jan Backman (m), Roy Hansson (m), Ana Maria Narti (fp), Anne-Katrine Dunker (m) och Gunilla Tjernberg (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr419 yrkande 31 och bifaller delvis regeringens förslag.

Ställningstagande

Vi anser att förändringen av ordningen för utdelning av inkomstgaranti för konstnärer är välgrundad och bör välkomnas. Detta får dock inte betyda att regeringen för innevarande år skall avsäga sig sitt ansvar i frågan. Ikraftträdandedatum bör flyttas fram till den 1 januari 2002. Regeringen bör således också under december 2001 ompröva redan tilldelade inkomstgarantier och därvid försäkra sig om att det inte föreligger synnerliga skäl för att ändra redan beviljade inkomstgarantier.

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Regeringen (Finansdepartementet) föreslår i proposition 2001/02:1 Förslag till statsbudget för 2002 (budgetpropositionen) utgiftsområde 17

5. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om beslutanderätt när det gäller inkomstgarantier till konstnärer (avsnitt 4.11).

Motion från allmänna motionstiden

2001/02:Kr419 av Ana Maria Narti m.fl. (fp):

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen först den 1 januari 2002 skall ändra beslutsordningen vad gäller inkomstgarantier.